

Agencija APIS

SUKOB NISKOJ INTENZITETA KOMPLEKS VOLJA ZA MOĆ

<http://www.apisgroup.org/>

"Ko bi pomislio da će sukob civilizacija da se svede na sukob oko karikatura?" – ljute se Miki i Paja Ivan Ninić, Izrael

Karikature, stripovi, grafiti – izraz su beskrajnog grafičkog prostora koji u zapadnoj civilizaciji stoji u istoj ravni sa ostalim umetnostima. Danas, već klasično delo Arta Spigelmana MAUS, koje se pojavilo ranih sedamdesetih godina prošlog veka, najbolji je izraz karikaturalnog stripa koji može da obradi i tako delikatne teme kao što je holokaust. Politička karikatura ima svoje posebno mesto u tradiciji Zapada. Istoričar Džejms Parton u svom delu "Karikatura i umetnost stripa" objavljenog 1877. godine, tvrdi da je karikatura nastala još u antici, ali se od 16. veka neprekidno neguje u evrop-

skoj umetnosti. Njeni najviši dometi ovaploceni su u opusima Brojgela, Boša, Goje i Domijea. U 19. i 20. veku politička karikatura bila je redovna vizuelna pratnja mnogih evropskih i američkih listova i časopisa.

Karikatura, rado objavljivana, ima svoje limite. Često je kritikovana da je preterana ili neukusna, ali retko da je izazvala neki društveni nemir većih razmera. Njena oštrica najčešće je usmerena protiv vojske, političara, bogataša, ne ulazeći u religiozne teme, mada je bilo i takvih slučajeva.

Dolaskom nacista na vlast u Nemačkoj tridesetih godina, u tamošnjoj štampi se negovala vrlo prepoznatljiva karikatura izrazito antisemitski orijentisana, koja je tokom Drugog svet-skog rata proširena u svim zemljama fašističke Evrope. Karakteristično je da je nakon tog rata ova antisemitska politička karikatura inspirisala mnoge grafičare islamskih zemalja i ona je stalno prisutna u tamošnjoj štampi, naročito nakon stvaranja države Izrael. Dok je u štampi liberalne Evrope ostrica karikature bila uperena protiv birokratije i vladajuće strukture, u zemljama Trećeg sveta žaoka je usmer-

ena prema bivšim kolonijalnim državama, retko se usuđujući da zauzme kritički stav prema vlastodršcima u sopstvenim zemljama. Poslednjih godina Ujka Sam je glavna meta "slobodoumnih" umetnika. Mada, u principu, grafičari imaju liberalnije nazore od svojih konzervativnih izdavača, ipak, "sloboda štampe" pripada onima koji su njeni vlasnici. Oni doziraju otrov u zaoci.

Religija je manje bila u centru pažnje karikaturista od politike, ali se ponekad upoređuje sa komunizmom. Poslednjih godina Arapi su sve više u centru interesovanja karikaturista kao "Srđe zlopile". Često se prave vicevi na račun Jevreja i Arapa u Svetoj zemlji, njihovog zajedničkog života, bolje reći onoga što im je zajedničko – netrpeljivosti.

Beskrajne su rasprave o tome dokle sme, u svom podsmehu, da ide karikaturista. Član 10 Evropske konvencije o ljudskim pravima dozvoljava slobodu izražavanja. S druge strane, ugled pojedinca ne sme da bude povređen. I prema odredbi UN o ljudskim pravima zagarantovana je sloboda izražavanja, ali je data i lista zabrana koja štiti pojedince, nacije, javni red, zdravlje i moral. Mnogi građani su osuđivani zbog promovisanja rasističkih i ksenofobičnih ideja. Sve u svemu, umetnici teže što više da prošire granice slobode izražavanja, dok birokratija insistira na sužavanju striktnosti propisa.

U Izraelu je aktivno tridesetak karikaturista u dnevnoj i nedeljnoj štampi. U ranoj fazi nove države oni su se više bavili smešnom stranom izraelskih ličnosti nego političkom satirou. U ranijim godinama Moše Dajan je često bio inspiracija karikaturistima, a poslednjih godina Šaronova samovoljnost u centru je njihove

pažnje. Međutim, izraelska publika je konzervativna i satiru bolje podnosi u pisanoj reči nego u likovnom izrazu. Tabu teme se, ugladnom, odnose na seksualne aluzije, krv, holokaust i religiju. Izrael, iako proistekao iz ideja evropskog duha, u mnogome je zadržao levantski mentalitet podneblja u kome je nastao. Na Istoku religija je način života, ne samo vera.

Najdalji domet izraelskih karikaturista su Arafat, Sadam Husein, palestinski političari, sveti ratnici–samoubice, ali nika–da Muhamed. Razlika između arapskih i izraelskih umetnika je što prvi svoju žaoku najčešće usmeravaju ka drugima, dok se drugi šale i na svoj račun.

I tako, dok Iranci raspisuju međunarodni konkurs za karikaturu na temu holokausta, telavivski grafičar Amitaj Sandi najavljuje izraelsko antisemitsko takmičenje u najboljoj karikaturi, crtežu, grafitu i stripu, koja će demonizovati jevrejski narod.

"Pokazaćemo svetu da možemo da budemo najbolji i u samokritici" izjavio je izraelski umetnik. "Iranci ne mogu da nas pobede ni u tome".

Mnogi Izraelci su skeptični prema takvim idejama, ali prvi radovi već pristižu organizatoru. Takmičenje traje samo dva dana. Svi radovi su pristupačni zainteresovanima na sajtu www.boomka.org.

Uostalom, reakcija radikalnog islama na karikature u danškim novinama i nije u sferama umetnosti i duhovnosti. Ona želi da izrazi svoju volju za moć. Vizuelno, jer o tome je reč, to podseća na Indijance kada su se ćutke, ali preteći, načičkali na brdima i gledali setlerska naselja u dolini. Sve je to bilo pre bitke kod Litl Big Horna. I to je neka vrsta povratka u budućnost.